

О. Л. Малиновська, С. Р. Масон, О. А. Чаплик

Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна

ДЕЯКІ ІСТОРИЧНІ ТА ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Сьогодні новою прогресивною концепцією створення освітньо-інформаційного простору на базі стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій є нова освітня парадигма дистанційної освіти. Кафедра іноземних мов НЛТУ України розпочала вводити елементи дистанційного навчання у вересні 2011 р., коли було створено Форум кафедри іноземних мов. З огляду на це, викладачі кафедри мають певний досвід та деякі напрацювання щодо використання у навчальному процесі технологій дистанційного навчання. Враховуючи деякі напрацювання у цьому аспекті роботи, вважаємо, що під дистанційним навчанням потрібно розуміти таке навчання, яке передбачає синхронний / асинхронний режим екстериторіального формату організації навчального процесу, учасниками якого є: суб'єкт, який навчає і об'єкт, який навчається, у ході якого суб'єктові навчання (викладачеві) належить настановча і підпорядкована роль у процесі навчання об'єкта (студента). Обов'язковою компонентою такого навчального процесу є широке використання ІКТ. Запровадження дистанційного навчання в НЛТУ України дає змогу для викладачів кафедри іноземних мов інтенсивніше втілювати у навчальний процес технології дистанційного навчання на нормативно-правовому, фундаментальному, науковому і прикладному рівнях, тобто ефективніше і результативніше продовжити ту роботу, яку було розпочато сім років тому.

Ключові слова: іноземні мови; форум; дистанційна освіта; дистанційне навчання; кореспондентське навчання; інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ); мультимедійний контент; електронний навчальний курс; медіакомпетентність; moodle.

Вступ. Державною національною програмою "Освіта" ("Україна XXI століття") передбачено: забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес новітніх педагогічних технологій та науково-методичних досягнень, створення нової системи інформаційного забезпечення освіти, входження України у трансконтинентальну систему комп'ютерної інформації (Україна XXI століття, 1993). Сьогодні новою прогресивною концепцією створення освітньо-інформаційного простору на базі стрімкого розвитку інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) є нова освітня парадигма дистанційної освіти. Відбувається перерозподіл світового освітнього простору і дистанційна освіта відіграє в цьому процесі провідну роль, істотно урізноманітнюючи ринок освітніх послуг (Вуков, Kuharenko & Syrotenko 2008).

Родоначальником дистанційного навчання прийнято вважати британського винахідника, вченого і релігійного діяча Ісаака Пітмена, який розробив новий метод запису "стенограма Пітмена". У 1840 р. Ісаак Пітмен за допомогою поштової відправлень почав навчати стенографії студентів в Об'єднаному Королівстві. Наприкінці XVIII ст. в Європі з'явилась нова форма навчання, яка мала назву "кореспондентська форма навчання". Пітман створив курси кореспондентського навчання у Лондоні для того, щоб за допомогою листування навчити методу стенографії. Студенти переписувались з викладачами, виконували різні завдання і навіть надсилали курсові роботи (у формі рукопису). Це було першою спробою запровадити дистанційне навчання, а отже, II половину XVIII ст. можна сміливо вважати початком

ери дистанційного навчання, тобто це той період, коли з'явився регулярний і загальнодоступний поштовий зв'язок.

Першим закладом, у якому було використано дистанційне навчання, прийнято вважати Берлінський інститут вивчення іноземних мов, який у 1856 р. створили викладачі іноземних мов Берлінського університету Ч. Тусен і Г. Ланченштейдт. Навчання у Берлінському університеті також відбувалось за кореспондентською формою (correspondence learning).

Згодом можливість отримувати вищу освіту на відстані була реалізована в 1858 р. у Лондонському університеті, коли кандидатам зі всього світу, незалежно від того, де і яким чином вони здобували освіту, було дозволено складання іспитів для отримання академічних ступенів бакалавра та магістра всіх спеціальностей (окрім медицини). Далі систему дистанційного навчання підхоплює Північна Америка, Канада, Австралія. З появою нових технологій змінювались і методи дистанційного навчання.

В Україні значний внесок у становлення дистанційного навчання зробила проблемна лабораторія дистанційного навчання Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" під керівництвом професора кафедри технічної кріофізики В. М. Кухаренка. Здобутий досвід дозволив лабораторії стати провідною установою в галузі дистанційної освіти України.

Дистанційне навчання – цілеспрямований, організований процес активної взаємодії тих, хто навчає і тих, хто навчається за допомогою засобів навчання, які є інваріантними у просторі і часі і які реалізуються у спе-

Цитування за ДСТУ: Малиновська О. Л., Масон С. Р., Чаплик О. А. Деякі історичні та теоретичні аспекти дистанційного навчання. Науковий вісник НЛТУ України. 2017. Вип. 27(4). С. 186–188.

Citation APA: Malynov'ska, O. L., Mason, S. R., & Chaplyk, O. A. (2017). Some Historical and Theoretical Aspects to the Issue of Distance Learning. Scientific Bulletin of UNFU, 27(4), 186–188. <https://doi.org/10.15421/40270439>

цифічній дидактичній системі. Дидактична система, за допомогою якої реалізується процес дистанційного навчання, складається із 12 елементів (підсистем): 1. Мета 2. Зміст 3. Викладач 4. Студент (Студенти) 5. Методи навчання 6. Інформаційно-освітня підсистема (засоби навчання) 7. Форми навчання 8. Матеріально-технічна 9. Фінансово-економічна 10. Нормативно-правова 11. Ідентифікаційно-контрольна 12. Маркетингова. Під дистанційною освітою розуміють систему, у якій реалізується процес дистанційного навчання і здійснюється індивідуумом для досягнення і підтвердження освітнього цензу. (Andreev & Soldatkin, 1999). Своєю чергою, ценз тут трактується як умови, які забезпечують участь особи у здійсненні тих чи інших прав.

Сама ідея і форма дистанційного навчання з використанням ІКТ для кафедри іноземних мов не є новою. Кафедра розпочала вводити елементи дистанційного навчання ще у вересні 2011 р., коли було створено Форум кафедри іноземних мов на платформі МуВВ. З огляду на це, викладачі кафедри мають певний досвід та деякі напрацювання щодо використання у навчальному процесі технологій дистанційного навчання. Необхідність створення цього форуму у 2011 р. була зумовлена, в основному, 2-ма причинами:

- обмеженою кількістю навчальних годин, відведених для вивчення іноземної мови у немовному ВНЗ;
- недостатньою можливістю використання Інтернет-технологій та мультимедійний контент у стаціонарному режимі навчання. Тому, метою форуму було: 1. Надати студентам нашого університету практичну допомогу в процесі вивчення програмних навчальних дисциплін у режимі онлайн, паралельно з облігаторними практичними заняттями. 2. Оперативно забезпечувати студентів сучасним навчальним текстовим, аудіо-, відео- та фото-матеріалом з англійської та німецької мов. Серед основних завдань форуму можна назвати такі:
- розвивати навички самостійної роботи студентів у позааудиторний час;
- у формі факультативного, інтерактивного онлайн-навчання розвивати у студентів вміння та навички іншомовного спілкування;
- створити сприятливі умови для навчання, викликати зацікавленість, заохочення до вивчення іноземних мов;
- значно підвищити рівень внутрішньої мотивації у студентів щодо вивчення іноземної мови, як обов'язкової навчальної дисципліни.

На сторінках Форуму викладачі кафедри публікували різного типу завдання для виконання (лексичні, лексико-граматичні, комунікативні, як у форматі статичного тексту, так і у форматі мультимедіа). Студенти виконували ці завдання у синхронному або асинхронному режимах, а викладачі перевіряли їх у режимі онлайн. Затвердження та оцінювання цих завдань викладачами відбувалось безпосередньо під час практичного заняття за розкладом. Проводили також різні опитування та конкурси. 07.12.2012 р. на форумі відбувся конкурс на кращий переклад німецьких поштових листівок. За правильний переклад листівок, а також за умови усного захисту їх перекладу та лексико-граматичного аналізу (на практичному занятті), нараховувались додаткові бали до поточного контролю студентів – за знання лексики, граматики, а також вміння та навички перекладу. 03.03.2012 р. на сторінках форуму відбувся науково-методичний семінар кафедри іноземних мов, перший – у режимі онлайн на тему: "Шляхи підвищення ефектив-

ності процесу вивчення іноземних мов студентами немовних ВНЗ".

На цей час у соцмережі Facebook є навчальна група для студентів "English/Deutsch", у якій також публікують різні навчальні матеріали невеликого обсягу (текстові матеріали, фото- та відеоматеріали), а також різноманітні розважальні публікації, які пов'язані із вивченням іноземних мов. Проте основне завдання групи – це тільки оперативний обмін навчальною інформацією. З огляду на те, що формат та політика конфіденційності соцмережі Facebook не дають змоги викладати у групі аудіофайли та враховуючи досить обмежені можливості цієї мережі щодо викладення практичних завдань, а особливо здійснення їх перевірки, оскільки відсутня опція цитування, основні завдання для студентів викладають на форумі.

Отже, враховуючи деякі напрацювання у цьому аспекті роботи, вважаємо, що під дистанційним навчанням потрібно розуміти таке навчання, яке передбачає синхронний / асинхронний режим екстериторіального формату організації навчального процесу, учасниками якого є: суб'єкт, який навчає і об'єкт, який навчається, у ході якого суб'єктові навчання (викладачеві) належить настановча і підпорядкована роль щодо об'єкта навчання (студента). Обов'язковою компонентою такого навчального процесу є широке використання ІКТ. На сучасному етапі багато викладачів, проводячи заняття зі студентами денної форми навчання, використовують технології дистанційного навчання. У зв'язку з цим не можемо погодитись з думкою тих дослідників, які вважають, що дистанційне навчання дає змогу здобути освіту всім, хто з різних причин не може навчатися стаціонарно. Вважаємо, що багато елементів дистанційного навчання можуть і повинні використовуватись під час стаціонарної форми навчання, отже, і тими, хто має можливість навчатися стаціонарно.

З укладанням електронно-навчального курсу у віртуальному навчальному середовищі НЛТУ України ця проблематика набуває ще більшого значення. Перед викладачами стоїть завдання не тільки володіти комп'ютерною грамотністю, технологіями ІКТ, але й іще програмною оболонкою Moodle – системою керування навчанням у середовищі Moodle. А це вміння наповнити свій електронно-навчальний курс медіаконтентом, вміння керувати курсом, оновлювати його і працювати у тому обсязі, що передбачає цей відкритий пакет програм, який і було створено для здійснення ефективного онлайн-навчання. У зв'язку з цим, навчання у дистанційно-освітньому середовищі висуває чималі вимоги до інформаційно-методичної компетенції та культури викладачів. Адже перед ними стоїть завдання не тільки добре орієнтуватись у сучасних ІКТ, але й вміти на їх основі продукувати нові знання.

Система дистанційного навчання у поточний час продовжує своє бурхливе поширення. Немає сумнівів, що дистанційне навчання увійде в XXI ст. як найефективніша система підготовки і безперервної підтримки високого рівня кваліфікації фахівців. Будь-який вищий навчальний заклад або викладач вже не зможе вважатися носієм високої педагогічної майстерності, якщо не володіє засобами, методами і технологіями дистанційного навчання. (Vyshnivskiy, et al., 2014).

Висновки. Впровадження ІКТ у всі сфери життя дало, відповідно, новий імпульс для навчальної діяльності і стало широко використовуватись в освіті, насамперед

у процесі вивчення і викладання іноземних мов. Стаціонарна та заочна форми навчання поступово інтегрують з дистанційним навчанням і продовжують інтенсивно розвиватися, дещо змінюючи свої попередні форми і методи навчання. Запровадження дистанційного навчання в НЛТУ України дає змогу для викладачів кафедри іноземних мов інтенсивніше втілювати у навчальний процес технології дистанційного навчання на нормативно-правовому, фундаментальному, науковому і прикладному рівнях. А це, своєю чергою, дає змогу інтенсифікувати та оптимізувати ту роботу, яку було розпочато сім років тому.

Перелік використаних джерел

- Andreev, A. A., & Soldatkin, V. I. (1999). *Distancionnoe obuchenie: sushhnost, tehnologija, organizacija*. Moscow: Izdatelstvo MJeSI, 196 p. [in Russian].
- Bykov, V. Yu. (Ed.), Kuharenko, V. M. (Ed.), Syrotenko, N. G. et al. (2008). *Tehnologija stvorennja dystancijnogo kursu: Navchalnyj posibnyk*. Kyiv: Milenium, 324 p. [in Ukrainian].
- Ukraina XXI stolittja. (1993). Pro Derzhavnu nacionalnu programu "Osvita". Postanova Kabinetu Ministriv vid 03.11.1993 r., № 896. [in Ukrainian]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF>
- Vyshnivskij, V. V., Gnidenko, M. P., Gajdur, G. I., & Ilin, O. O. (2014). Organizacija dystancijnogo navchannja. Stvorennja elektronnyh navchalnyh kursiv ta elektronnyh testiv: Navchalnyj posibnyk. Kyiv: DUT, 147 p. [in Ukrainian].

Е. Л. Малиновская, С. Р. Мэсон, О. А. Чаплык

Національний лісотехнічний університет України, г. Львів, Україна

НЕКОТОРЫЕ ИСТОРИЧЕСКИЕ И ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

Дан краткий обзор истории возникновения дистанционного обучения, разграничиваются понятия: дистанционное образование и дистанционное обучение. Сегодня новой прогрессивной концепцией создания образовательно-информационного пространства на базе стремительного развития информационно-коммуникационных технологий является новая образовательная парадигма дистанционного образования. Кафедра иностранных языков НЛТУ Украины начала вводить элементы дистанционного обучения в сентябре 2011 г., тогда был создан Форум кафедры иностранных языков. Преподаватели кафедры получили определенный опыт и наработки по использованию в учебном процессе технологий дистанционного обучения. Под дистанционным обучением следует понимать такое обучение, которое предусматривает синхронный / асинхронный режим экстерриториального формата организации учебного процесса, участниками которого являются: субъект, учит и объект, который учится, в ходе которого субъекту обучения (преподавателю) принадлежит установочная и подчиненная роль в процессе обучения объекта (студента). Обязательным компонентом такого учебного процесса является широкое использование ИКТ. Введение дистанционного обучения в НЛТУ Украины позволяет преподавателям кафедры иностранных языков интенсивнее воплощать в учебный процесс технологии дистанционного обучения на нормативно-правовом, фундаментальном, научном и прикладном уровнях, то есть эффективнее и результативнее продолжить ту работу, которая была начата семь лет назад.

Ключевые слова: иностранные языки; форум; дистанционное образование; дистанционное обучение; корреспондентское обучение; информационно-коммуникационные технологии (ИКТ); мультимедийный контент; электронный учебный курс; медиакомпетентность; moodle.

O. L. Malynovs'ka, S. R. Mason, O. A. Chaplyk

Ukrainian National Forestry University, Lviv, Ukraine

SOME HISTORICAL AND THEORETICAL ASPECTS TO THE ISSUE OF DISTANCE LEARNING

Today, a new educational paradigm of distance education has made its appearance as a new advanced concept of creating educational information space on the basis of rapid development of information and communication technologies (ICT). The redistribution of the world educational space is currently taking place, and distance education plays a leading role in this process, significantly diversifying the educational services market. The Department of Foreign Languages of UNFU began to introduce elements of distance learning in September 2011, when the Forum was established at the Department of Foreign Languages. Therefore, the teachers of the Department have gained some practical experience and some ideas in regards to the use of distance learning technologies in the educational process. Taking into account the practical work in this aspect of the educational activity, we believe that distance learning should be understood as training that provides the synchronous / asynchronous mode of exterritorial format of the educational process, which involves: the subject (agent) who teaches and the object who is taught, in the course of which the subject of education (the teacher) plays both an instructive and a subordinate role in the learning process. A mandatory component of this educational process is the extensive use of ICT. The introduction of distance learning in UNFU provides an opportunity for teachers of foreign languages to more intensively introduce distance learning technologies in the educational process at legal and regulatory, fundamental, scientific and applied levels, that is, to continue more efficiently and more effectively the work that was started seven years ago.

Keywords: foreign languages; forum; distance education; distance learning; correspondence learning; multimedia content; information and communication technologies (ICT); e-learning course; media competence; moodle.

Інформація про авторів:

Малиновська Олена Леонідівна, канд. філол. наук, доцент, Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна.

Email: inmovy2011@mail.ru

Мэсон Світлана Романівна, ст. викладач, Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна.

Email: mason@nltu.edu.ua

Чаплык Ольга Андріївна, ст. викладач, Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна.

Email: chaplyk@nltu.edu.ua